

Araştırma Makalesi / Research Article

Türkiye’de Tarih Öğretmenliği Lisansüstü Öğretim Programlarına Bakış^{*,**}

An Overview of Postgraduate Teaching Programmes in History Education in Turkey

Ahmet Vurgun¹

¹ Doçent Doktor, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
ahmetvurgun43@gmail.com

Özet	Abstract
Türkiye’de tarih eğitiminin serüveni uzun bir geçmişe dayanır. Osmanlı Devletinden Cumhuriyet’e tarih eğitimi, çeşitli dönemlerde birtakım değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Tarih eğitimine ilişkin faaliyetler, bir yandan tarih dersleri aracılığıyla ilk ve ortaöğretim kurumlarında, öte yandan da lisans ve lisansüstü programlarla yükseköğretimde gerçekleştirilmektedir. Günümüzde ülkemizdeki 7 farklı üniversitede tarih öğretmeni yetiştiren lisans programı bulunmakta olup bunlar, Marmara, Gazi, Atatürk, Dokuz Eylül, Dicle, Van Yüzüncü Yıl ve Necmettin Erbakan Üniversiteleridir. Bu üniversitelerde aynı zamanda lisansüstü tarih eğitimiyle ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’deki tarih öğretmenliği lisansüstü programlarının mevcut durumunu, benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Çalışmanın verileri, doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Çalışmanın dokümanlarını, Türkiye’deki üniversitelerin tarih öğretmenliği lisansüstü müfredatları oluşturmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, tarih eğitimi bağlamında alan bilgisi, alan eğitimi ve yöntem olmak üzere üç kategoriye ayrılarak ilgili üniversitelerin lisansüstü programları sırasıyla tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca pasta grafik yoluyla yüzdeler olarak da gösterilmiştir. Çalışmadan hareketle tarih öğretmenliği lisansüstü programlarının mevcut durumunun aynı zamanda tarih eğitiminin mevcut durumu, yönelimi ve geleceği hakkında ipuçları verdiği görülmektedir. Buradan, ilgili üniversitelerin kendi iç dinamikleri, kadroları, tarih eğitimine bakış açıları hakkında da bilgi edinilebilmektedir.	The history of history education in Turkey dates back a long way. From the Ottoman Empire to the Republic, history education has undergone various changes and transformations over the years. Activities relating to history education take place, on the one hand, through history lessons in primary and secondary schools, and on the other hand, through undergraduate and postgraduate programmes in higher education. Currently, there are seven universities in our country offering undergraduate programmes to train history teachers: Marmara, Gazi, Atatürk, Dokuz Eylül, Dicle, Van Yüzüncü Yıl and Necmettin Erbakan Universities. These universities also conduct research related to postgraduate history education. The aim of this study is to examine the current state of postgraduate programmes in history teacher education in Turkey, as well as their similarities and differences. A case study, one of the qualitative research designs, was employed in the research. The data for the study were obtained through document analysis. The documents analysed comprised the postgraduate curricula for history teacher education at universities in Turkey. The data obtained from the research were categorised into three areas: subject knowledge, subject pedagogy and methodology within the context of history education, and the postgraduate programmes of the relevant universities were presented in tabular form. The data were also presented as percentages using pie charts. It is evident that an analysis of the current state of postgraduate programmes in history teaching also provides insights into the current state, direction and future of history education. From this, information can also be gleaned regarding the internal dynamics, staffing and perspectives on history education at the relevant universities.
Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi, Öğretim Programı, Lisansüstü, Yüksek Lisans, Doktora.	Keywords: History Education, Curriculum, Postgraduate, Master’s, PhD.

* Bu makale, Marmara Üniversitesi’nde 10.03.2024 tarihinde düzenlenen Tarih Öğretmenliği Lisansüstü Programlar Çalıştayı’nda sunulmuş bildiri esas alınarak hazırlanmıştır.

** Bu makale, Türkiye’deki Yakınçağ, Cumhuriyet Tarihi ve Tarih Eğitimi araştırmalarına önemli katkılar sağlayan Prof.Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ’ye ithaf edilmiştir.

Giriş

Türkiye’de tarih derslerinin eğitim sistemi içerisindeki serüveni uzun bir geçmişe dayanır. 1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile tarih dersleri ilköğretimden itibaren okullarda yer almaya başlamış ve tarih eğitiminin kurumsallaşması anlamında ilk adım atılmıştır (Vurgun, 2020, s. 607; Şimşek, 2013, s. 225). Ardından Selim Sabit Efendi tarafından 1870’te hazırlanan Rehnüma-yı Muallimin (Öğretmenlere Kılavuz) adlı eserde tarih dersinin öğretim yönteminden bahsedilmiştir (Ata, 2009, s. 379). II. Abdülhamid döneminde ise tarih dersi, ilköğretimden yükseköğretime değin tüm okul kademelerinde yer almıştır (Vurgun, 2020, s. 625). II. Meşrutiyet dönemine gelindiğinde tarih eğitimi ilk ve ortaöğretimde gelişim göstermiş, uygulamalı ve öğretim becerilerini kazandırmaya çalışan bir tarih eğitimi anlayışı kendini göstermiştir (Oruç, 2017, s. 37). Cumhuriyetle birlikte tarih eğitiminde “Milli Tarih” anlayışı döneme damgasını vurmuştur (Vurgun, 2016). Atatürk döneminde tarih eğitimi alanındaki en önemli gelişme, Türk Tarih Tezi ve bu kapsamda hazırlanan ders kitapları olmuştur (Şimşek, 2013, s. 226-227). Yine Atatürk döneminde 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyetinin açılması (1935’te Türk Tarih Kurumu adını almıştır), 1932 yılında I. Türk Tarih kongresinin toplanması, 1935’te Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin kurulması, 1937’de II. Türk Tarih Kongresinin toplanması, tarih eğitiminde yaşanan bir diğer ciddi gelişmeleri oluşturur (Köstüklü, 2013, s. 344-346). Atatürk döneminden sonra hümanist tarih anlayışı tarih eğitiminde etkisini göstermiştir (Copeaux, 2006, s. 79). 1970’li yıllarda M.C. (Milliyetçi Cephe) Hükümetleri döneminde eğitim ve kültür politikalarında yaşanan değişmeden tarih eğitimi de etkilenmiştir (Vurgun, 2016, s. 96-98). 1980’den sonra tarih eğitiminde yeni gelişmeler yaşanmış, yeni müfredat ve dersler yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük” dersi öğretim programları geliştirilmiş ve ortaokullara “Milli Tarih” dersi konulmuştur (Öztürk, 2005, s. 52; Vurgun, 2016, s. 108-109). Tarih eğitiminin ilk ve ortaöğretimdeki serüveni, 1990’larda hazırlanan yeni programlar ve eğitim sistemindeki birtakım değişikliklerle devam etmiştir (Demircioğlu, 2008, s. 437; Vurgun, 2016, s. 114). 2000’li yıllardan itibaren Türk eğitim sisteminde yaşanan değişimden tarih eğitimi de etkilenmiş ve yapılandırmacı öğrenme anlayışı benimsenmiştir (Şimşek, 2013, s. 231). Yapılandırmacı yaklaşım ile tarih

eğitiminde öğrencilere tarihsel bilgi, çeşitli yöntem ve becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir (Dilek, 2007, s. 48).

Tarih eğitimi, Türk milli eğitimine bağlı kurumlardaki gelişiminin yanı sıra yükseköğretimde, üniversitelerde 1990’lı yıllardan itibaren gelişim göstermiştir. Özellikle Salih Özbaran* ve Mustafa Safran† gibi isimlerin öncülüğünde tarih eğitimi, müstakil akademik bir disiplin haline gelmeye başlamıştır (Pamuk ve Muç, 2016, s. 26; Karabağ, 2017, s. 335). Bu isimlerin yanı sıra multidisipliner bir bilim insanı olan İlhan Tekeli‡ de tarih eğitiminin yeniden yapılandırılmasında önemli katkılar sunmuştur (Pamuk ve Pamuk, 2017, s. 367). Yine 1990’lı yıllarda üniversitelerde tarih eğitimi lisansüstü eğitim programları açılmaya başlamıştır (Gök, 2020, s. 11; <https://bef.deu.edu.tr/tar>). Ayrıca 1990’lı yılların ortalarında tarih eğitimi alanında yaşanan bir diğer önemli gelişme, yurtdışına yüksek lisans ve doktora eğitimi almak amacıyla öğrenciler gönderilmesidir. Bu süreçte İngiltere’de eğitim alan Dursun Dilek§, İsmail Hakkı Demircioğlu** ve Yücel Kabapınar†† gibi isimler, tarih eğitiminin lisansüstü gelişimine ciddi katkılar sunmuştur (Demircioğlu, 2008, s. 439).

Günümüzde ülkemizdeki 7 farklı üniversitede tarih öğretmeni yetiştiren lisans programı bulunmakta olup bunlar, Marmara, Gazi, Atatürk, Dokuz Eylül, Dicle, Van Yüzüncü Yıl ve Necmettin Erbakan Üniversiteleridir. Bu üniversitelerde aynı zamanda lisansüstü tarih eğitimiyle ilgili çalışmalar yaptırılmaktadır. Yine, bu üniversitelerde lisansüstü çalışmalarını tamamlayan pek çok kişi, Türkiye’deki çeşitli üniversitelerde ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda tarih öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Ayrıca aralıklarla yapılan Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumlarıyla (ISHE) Türkiye’deki tarih eğitimi faaliyetleri, gelişimini hızla sürdürmektedir (Ulusoy, 2017, s. 314; Gök, 2020, s. 11; <https://www.ishe.org.tr/tr>).

1. Yöntem

Bu çalışmada, Türkiye’deki tarih öğretmenliği lisansüstü programlarının mevcut durumunu, benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel

* Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi.

† Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi.

‡ Prof. Dr., Ortadoğu Teknik Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi.

§ Prof. Dr., Sinop Üniversitesi Öğretim Üyesi.

** Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi Öğretim Üyesi.

†† Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi.

araştırma desenlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, “gerçek yaşam ile bir durum ya da belirli bir zaman aralığındaki durumlardan çoklu bilgi kaynakları yoluyla ayrıntılı bilgi toplayan betimleme ya da temalar ortaya koyulan nitel bir yaklaşım” olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2015, s. 97). Çalışmanın verileri, doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi veren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187). Bu çalışmanın dokümanlarını, Türkiye’deki üniversitelerin tarih öğretmenliği lisansüstü müfredatları oluşturmuştur. Bu müfredatlar, ilgili üniversitelerin web sitelerinden temin edilmiştir.

Veri toplama sürecinde zorunlu-seçmeli ayırımına bakılmaksızın havuzdaki tüm dersler incelenip değerlendirilmiştir. Çalışmada nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenir. Daha sonra, yapılan bu betimlemeler yorumlanır; varsa neden sonuç ilişkileri incelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Araştırma sonucunda elde edilen veriler, tarih eğitimi bağlamında anlamlı bir yapı oluşturacak şekilde belirli temalar altında bir araya getirilmiştir. Nitekim müfredatlar ve ders içerikleri incelenerek “alan bilgisi”, “alan eğitimi” ve “yöntem” olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Alan bilgisi dersleri kategorik hale getirilirken tarih yazımı, tarihçilik, tarihin çeşitli disiplinleri (siyasi, sosyal, ekonomik vb.), eğitim bilimleri ve eğitimin felsefi ve tarihi temellerine ilişkin dersler esas alınmıştır. Alan eğitimi kategorisinde ise odak noktası tarih nasıl öğretilceğine yönelik tarih öğretim programları, öğretim stratejileri, öğretim yöntemleri ve ders kitapları gibi dersler temel alınmıştır. Yöntem kategorisine bakıldığında da tez çalışması ve akademik üretim sürecine yönelik araştırma yöntemleri, seminer ve tez çalışmalarını kapsayan dersler dikkate alınmıştır. Ardından ilgili üniversitelerin lisansüstü programları sırasıyla tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca pasta grafik yoluyla yüzdeler olarak da gösterilmiştir. Sıralamada, üniversitelerin kuruluş yılları esas alınmıştır.

2. Bulgular

Türkiye’de tarih öğretmenliği lisansüstü programları 7 üniversitede bulunmaktadır. Bu üniversitelerden Marmara, Gazi, Atatürk ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde hem yüksek lisans hem de doktora programı vardır. Dicle, Van Yüzüncü Yıl ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinde ise sadece yüksek lisans programı bulunmaktadır (<https://ebe.marmara.edu.tr>,<https://obs.gazi.edu.tr>,<https://obs.atauni.edu.tr>,<https://bef.deu.edu.tr>,<https://obs.dicle.edu.tr>,<https://bilgipaketi.yyu.edu.tr/>,<https://bilgipaketi.erbakan.edu.tr/>).

Tablo 1. Tarih Öğretmenliği Lisansüstü Programlarının Mevcut Durumu

Üniversite	Yüksek Lisans Programı	Doktora Programı
Marmara Üniversitesi	x	x
Gazi Üniversitesi	x	x
Atatürk Üniversitesi	x	x
Dokuz Eylül Üniversitesi	x	x
Dicle Üniversitesi	x	
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	x	
Necmettin Erbakan Üniversitesi	x	

2.1. Marmara Üniversitesi

Marmara Üniversitesi tarih öğretmenliği lisansüstü yüksek lisans programında toplam 27 ders bulunmaktadır. Bu derslere kategorik olarak bakıldığında, alan bilgisinin 14, alan eğitiminin 9, yöntem kısmının ise 4 dersten oluştuğu görülmektedir. Programda en fazla dersin yer aldığı alan bilgisi kategorisinin, disiplinler arası derslerden oluştuğu dikkati çekmektedir. Tarihin yardımcı bilim dalları ile eğitimin tarihi, sosyal, felsefi ve kültürel temelleri odaklı derslerin alan bilgisinde yoğunlaştığı görülmektedir.

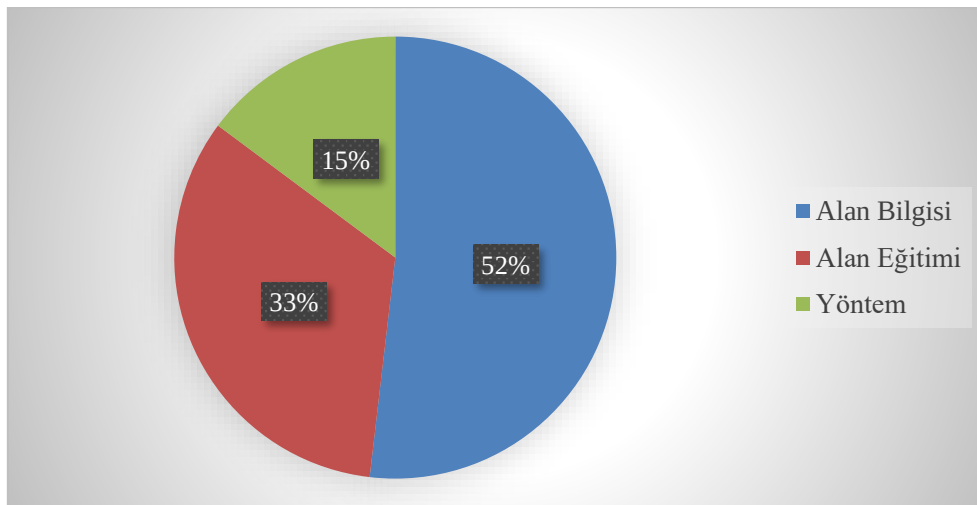
Tablo 2. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Tarih Yazımı	Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları	Seminer
Bilim Felsefesi	Tarih Öğretiminde Program Geliştirme	Sosyal Bilimlerde İleri Araştırma Yöntem ve Teknikleri
Değerler Eğitimi	Erken Çocukluk ve İlkokullarda Tarih Öğretimi	Nitel Araştırma Yöntemleri
Eğitim Felsefesi	Tarih Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar	Nicel Araştırma Yöntemleri

Türk Eğitim Tarihi	Tarih Öğretiminde Edebi Ürünler	
Tarih ve Sosyoloji	Tarih Öğretiminde Eğitim Teknolojileri	
Tarih ve Coğrafya	Tarih Öğretiminde Görsel Sanatlardan Yararlanma	
Kültür Tarihi	Tarih Öğretimine İlişkin Metin İnceleme	
Osmanlı Siyaset Düşüncesi	Eleştirel Pedagoji ve Tarih Öğretimi	
Tarih Felsefesi		
Tarih ve Toplum		
Sosyal Bilimlerde Saha Çalışmaları		
Türk Matbuat Tarihi		
Osmanlıdan Cumhuriyete Eğitimde Yapısal Değişimler		

Alan eğitimi kategorisine bakıldığında, tarih eğitiminin bileşenleriyle ilişkili derslerin varlığı ortaya çıkmaktadır. Ders kitapları, program, teknoloji kullanımı, sanatsal ve edebi ürünlerden yararlanma ile ilgili derslerin yanı sıra eleştirel pedagoji ve çağdaş yaklaşımlar gibi modern ve post modern konuların da programda yer aldığı anlaşılmaktadır. Yöntem derslerinde ise araştırma yöntemlerinin çeşitli şekilleri ile lisansüstü teze hazırlık mahiyetindeki seminer dersinin yer aldığı görülmektedir.

Şekil 1. Yüksek Lisans Programı

Marmara Üniversitesi yüksek lisans programındaki dersler, pasta grafik yoluyla yüzdeler olarak da incelenmiştir. Buna göre Alan Bilgisi dersleri %52 ile başı çekmektedir. Ardından %33 ile Alan Eğitimi, %15 ile ise Yöntem dersleri gelmektedir.

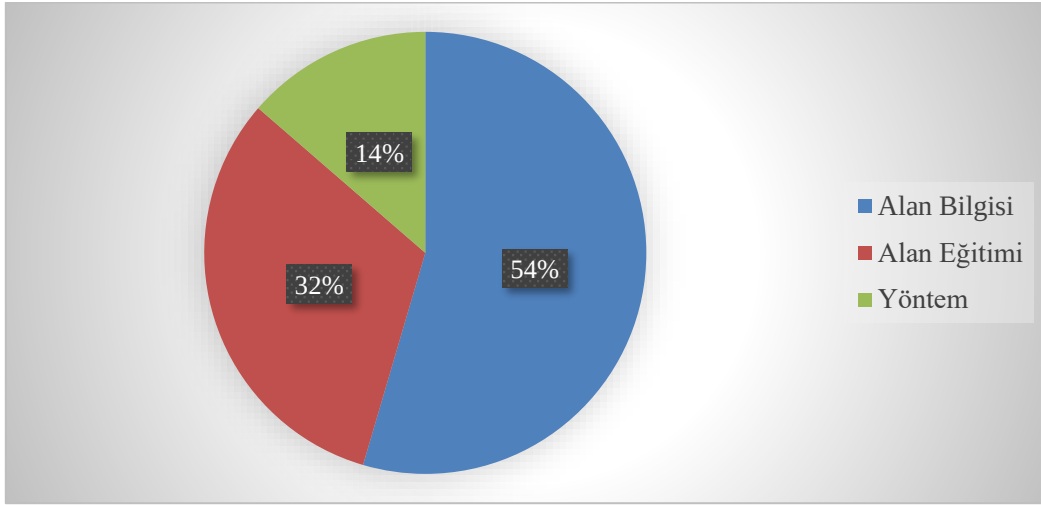
Tablo 3. Doktora Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Çağdaş Sosyal Bilimler Düşüncesi ve Öğretime Yansımaları	Tarih Öğretiminde Yerel ve Sözlü Tarih Yaklaşımları	Eğitim Araştırmalarında Yöntem
Tarih ve Tarihçi	Sosyal Bilimler Eğitimi	Tarih Eğitimi Araştırmaları Semineri
Karakter Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar	Tarih Öğretiminde Çağdaş Paradigmalar	Seminer
Feminist Tarih Yazımı ve Kadın Tarihi	Tarih Öğretiminde Müzelerin Rolü	
Milli Mücadele Tarihi	Alternatif okullarda Tarih Dersleri	
Tarih ve Sosyal Bilimler	Osmanlı Tarihi Kaynakları ve Öğretimi	
Tarih, Coğrafya ve Mekan	Eski Anadolu Tarihi Kaynakları ve Öğretimi	
Tarih Sosyolojisi		
Tarih ve Edebiyat İlişkisi		
Türkiye’nin Dış Politika Tarihi		
Osmanlı Eğitim Modernleşmesi		
Öğretim Tasarımı		

Marmara Üniversitesi tarih öğretmenliği lisansüstü doktora programına bakıldığında, 22 dersin bulunduğu görülmektedir. Dersler kategorik olarak ele alındığında 12 ders alan bilgisi, 7 ders alan eğitimi, 3 ders de yöntem kısmından oluşmaktadır.

Alan derslerine bakıldığında, tarihin ilişkili olduğu bilim dallarının yanı sıra eğitim bilimleri bağlamında öğretim tasarımı, yakın dönem eğitimde modernleşme tarihi ile cumhuriyet tarihi konularıyla ilişkili derslerin yer aldığı anlaşılmaktadır. Post modern anlamda ise Feminist Tarih Yazımı ve Kadın Tarihi dersi dikkati çekmektedir. Yöntem bölümünde ise tez yazımına hazırlık mahiyetinde iki seminer dersi ile eğitim boyutunda yöntem dersi bulunmaktadır.

Şekil 2. Doktora Programı

Marmara Üniversitesi tarih öğretmenliği doktora programındaki derslere pasta grafik yoluyla yüzdeler olarak da bakılmıştır. Bu bağlamda, alan bilgisi dersleri %54 ile ilk sırada yer almaktadır. Akabinde alan eğitimi %32 ile gelmekte, bunu %14 ile Yöntem dersleri takip etmektedir.

2.2. Gazi Üniversitesi

Gazi Üniversitesi yüksek lisans programında 28 ders yer almaktadır. Bu derslerin 7'si alan bilgisi, 11'i alan eğitimi ve 10'u yöntem bilgisinden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi alan eğitimi dersleri ilk sırada yer almış, onu yöntem ve alan dersleri takip etmiştir.

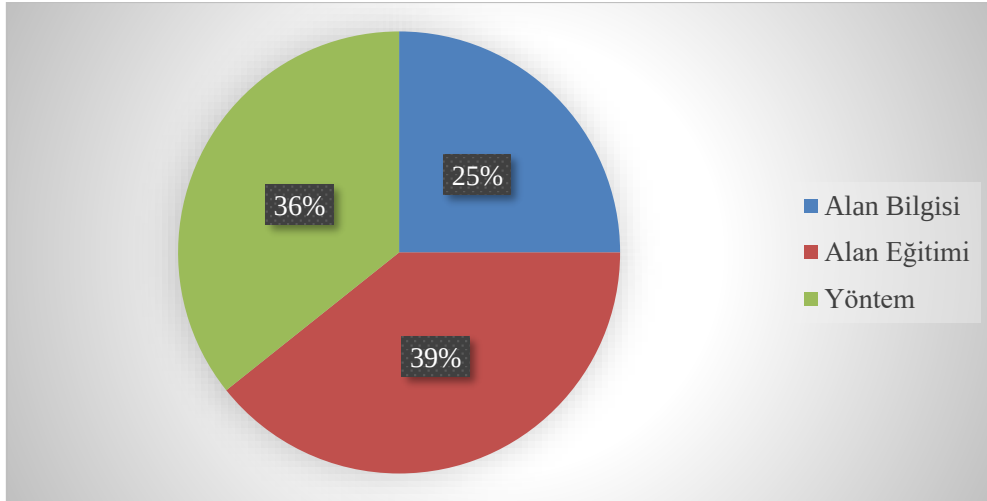
Tablo 4. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Türkiye de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi	Tarih Yapmak ve Tarih Öğrenmek	Tarih Araştırmalarında Veri Analizi
II. Meşrutiyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler	Ortaöğretim Tarih Programlarının İncelenmesi	Tarih Araştırmalarında Bilimsel Araştırma Yöntemleri
Osmanlı Devleti'nde Azınlıkların Eğitimi ve Yabancı Okullar	Tarih Ders Kitaplarında Milli Mücadele Dönemi	Seminer
Türk Yenileşme Tarihi	Tarih Ders Kitaplarında Anadolu'nun Türkleşmesi	Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik
Türk Kültür Tarihi	Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları	Uzmanlık Alan Dersi

Türk Eğitim Tarihi	Tarih Öğretimi ve Kültürel Okuryazarlık	Yüksek Lisans Tezine Hazırlık
Bilimsel Tarih Yazımı ve Yayını	Ortaöğretimde Osmanlı Tarihi Öğretimi	Yüksek Lisans Tez Çalışması
	Tarih Öğretiminde Aktif Öğrenme	Tez Dönemi
	Cumhuriyet Dönemi Ders Programında Atatürkçülük	Tez Çalışması
	Tarih Öğretiminde Çağ Taksimi ve Zaman Algısı	Tez Araştırması
	Tarih Ders Kitaplarında Yeniçağ Tarihinin İncelenmesi	

Alan derslerinin eğitim tarihi ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ayrıca modernleşme hareketleri, siyasi tarih ve kültür tarihi ile ilişkili dersler de bulunmaktadır. Tarih yazımı da alan kısmında yerini alan bir ders olmuştur. Alan eğitime bakıldığında ise tarih eğitiminde ders kitaplarının yerine ilişkin dersler başı çekmektedir. Ayrıca öğrenme, program ve kronolojik temelli konulara ilişkin derslerin varlığı dikkati çekmektedir. Yöntem kategorisine bakıldığında, araştırma yöntemleri ve tez yazımına yönelik derslerin varlığı görülmektedir.

Şekil 3. Yüksek Lisans Programı

Gazi Üniversitesi yüksek lisans programındaki dersler, pasta grafik yoluyla da incelenmiştir. Buna göre alan eğitimi dersleri %39 ile ilk sırada bulunmaktadır. Alan Eğitimi %36 ile yöntem takip etmektedir. Oran açısından alan bilgisi %25 olarak yer almıştır.

Tablo 5. Doktora Programında Yer Alan Dersler

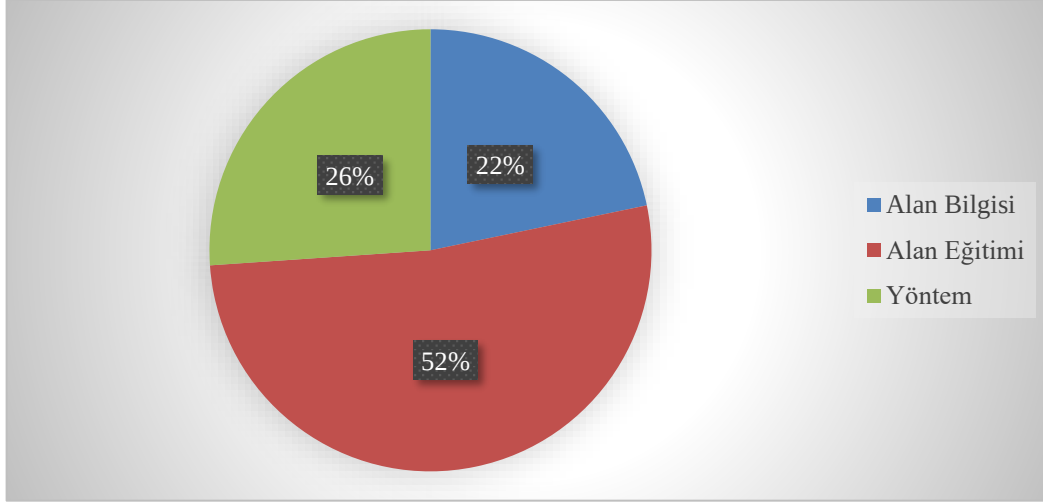
Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Türkler ve Tarihi	Tarih Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar	Seminer
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Eğitim ve Kültür Kurumları	Tarihin Doğası ve Eğitimde Tarihin Yeri	Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik
20. Yüzyıl Dünya Tarihi	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Öğretimi	Yeterlik Sınavı
Türk Yenileşme Tarihi	Osmanlı Tarihi Kaynaklarının Tarih Eğitiminde Kullanılması	Doktora Tez Çalışması
Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Toplum Yapısındaki Değişikliklerin Tarihi	Tarih Öğretiminde BIT	Doktora Tezine Hazırlık
	Tarih Eğitiminde Osmanlı Teşkilatının Öğretimi	Tarih Öğretiminde Nitel Araştırmalar
	Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı Tarihi	
	Kadın Tarihi Öğretimi	
	Türkiye'de ve Dünyada Tarih Öğretimi Araştırmaları	
	Tarih Öğretimi ve Sanat	
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Öğretimi	
	Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarının İncelenmesi	

Alan eğitimi dersleri, Gazi Üniversitesi doktora programında da başı çekmektedir. Doktora programındaki derslerin geneline bakıldığında, 12 alan eğitimi, 6 yöntem, 5 alan bilgisi dersi olmak üzere toplam 23 dersin programda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tabloya bakıldığında alan eğitiminin, tarih eğitiminde çağdaş yaklaşımlar ve teknolojinin kullanımı, tarih eğitiminin mevcut durumu, Osmanlı Tarihi öğretimi, Cumhuriyet Tarihi öğretimi, ders kitapları ile sanat ve kadın tarihi öğretimi gibi derslerden oluştuğu görülmektedir. Alan dersleri Türk tarihi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e eğitim, kültür ve toplumsal alanda yaşanan gelişim ve değişim ve yenileşme ile yakın dönem dünya tarihi üzerine odaklandığı anlaşılmaktadır.

Yöntem derslerinin ise araştırma yöntemlerinin yanı sıra doktora tezine hazırlık ve tez yazımına yönelik olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Doktora Programı

Gazi Üniversitesi doktora programındaki derslere pasta grafik yoluyla yüzdeler olarak da bakılmıştır. Grafiğe göre alan eğitimi dersleri %52 ile ilk sırada yer almaktadır. Yöntem dersleri programın %26’sını, alan bilgisi dersleri ise %22’sini oluşturmaktadır.

2.3. Atatürk Üniversitesi

Atatürk Üniversitesi tarih öğretmenliği yüksek lisans programında 7 ders yer almaktadır. Burada yöntem derslerinin ilk sırada olması dikkati çekmektedir. 4 dersin yöntemden oluştuğu programda, alan eğitimi 2 ders, alan bilgisi ise sadece 1 ders olarak yer almıştır.

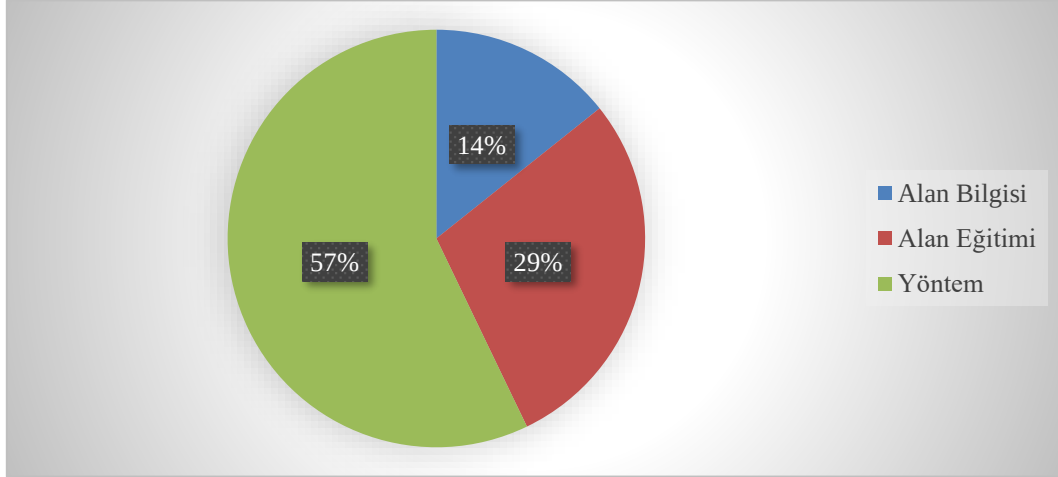
Tablo 6. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler*

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Ahlak Felsefesi	Demokrasi ve Tarih Eğitimi I	Danışmanlık
	Tarih Bilinci ve Tarih Öğretimi I	Eğitimde Araştırma Yöntemleri
		Eğitimde Nitel Araştırma Yöntemleri
		Temel İstatistik

*2023-2024 Lisansüstü Akademik Yılına ait program incelenmiştir (<https://obs.atauni.edu.tr>).

Alan bilgisi dersinin eğitimin felsefi temelleri bünyesinde yer alan bir dersten oluştuğu, alan eğitiminin tarih eğitiminin disiplin içi ve dışı amaçlarını içeren dersleri kapsadığı görülmektedir. Yöntem dersleri ise tez sürecinin yürütüldüğü danışmanlık ile nicel ve nitel eğitimde araştırma yöntemlerinden oluşmuştur.

Şekil 5. Yüksek Lisans Programı

Atatürk Üniversitesi yüksek lisans programına grafikten yüzdeler olarak bakıldığında, yöntem derslerinin %57, alan eğitiminin %29 ve alan bilgisinin %14 olarak programda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 7. Doktora Programında Yer Alan Dersler*

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Meşrutiyet Devri I	Türkiyede Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları I	Bilimsel Araştırma Yöntemleri
Osmanlı Defterhane Teşkilatı ve Defterleri I	Türkiyede Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları II	Eğitimde Araştırma Yöntemleri
Osmanlı Defterhane Teşkilatı ve Defterleri II		Sosyal Bilimler ve Tarihte Araştırma Yöntemleri
Osmanlı Diplomatikası		Temel İstatistik
Osmanlı Eğitiminde Modernleşme I		Danışmanlık
Osmanlı Eğitiminde Modernleşme II		Doktora Tez Önerisi
Sonçağ Osmanlı Tarihi I		Doktora Tezi
Tanzimat ve Osmanlı Toplumu I		

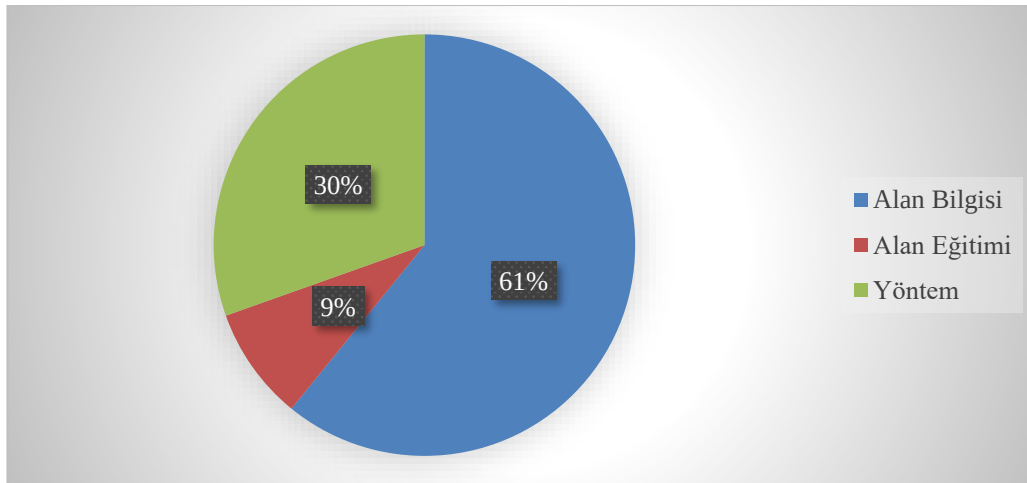
* 2022-2023 Lisansüstü Akademik Yılına ait program incelenmiştir (<https://obs.atauni.edu.tr>)

Tanzimat ve Osmanlı Toplumu II		
Türk Eğitim Tarihi I		
Türk Eğitim Tarihi II		
Türk Modernleşmesi I		
Türk Modernleşmesi II		
Yakın Dönem Dış Politikası		

Atatürk Üniversitesi doktora programında 23 ders bulunmakta olup bunlardan 14’ü alan bilgisi, 7’si yöntem ve kalan 2’si ise alan eğitimi derslerinden oluşmaktadır. Burada alan eğitimi derslerinin, kategorik olarak bakıldığında son sırada olduğu fark edilmektedir.

Alan bilgisi kısmına bakıldığında, Osmanlı Tarihi ağırlıklı derslerden oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda derslerin, siyasi tarih, müessese tarihi, toplumsal tarih konulu olduğu fark edilmektedir. Bunların yanı sıra ayrıca Türk eğitim tarihi, Türk modernleşmesi, yakın dönem dış politikası da alan bilgisi kısmında yer alan diğer derslerdir. Alan eğitimi kısmında ise tarih öğretimi ve ders kitapları başlıklı iki dersin yer aldığı görülür. Yöntem kısmı ise, araştırma yöntemleri ağırlıklı olup ayrıca doktora tezine hazırlık mahiyetindeki derslerden oluşmuştur.

Şekil 6. Doktora Programı

Yukarıdaki grafikten hareketle yüzdeler olarak bakıldığında, Atatürk Üniversitesi doktora programındaki derslerin %61’inin alan bilgisi, %30’unun yöntem ve kalan %9’unun ise alan eğitimi kategorisinden oluştuğu görülmektedir.

2.4. Dokuz Eylül Üniversitesi

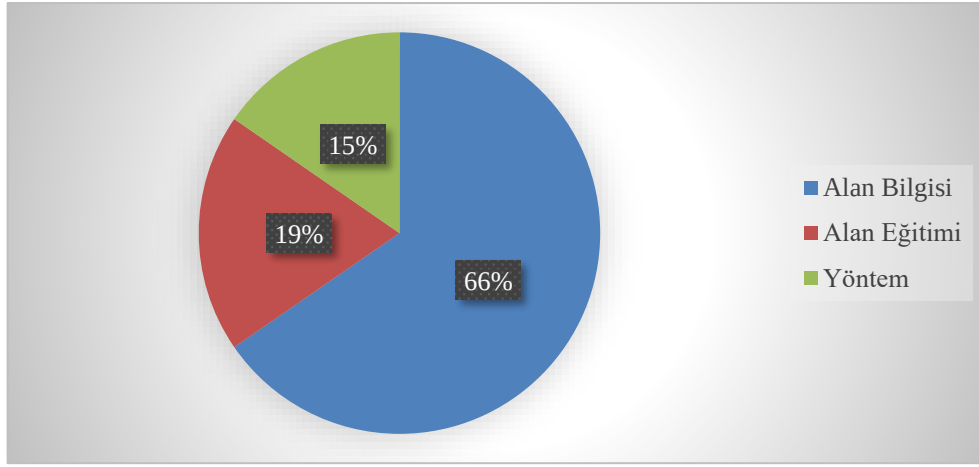
Tablo 8. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi Üzerine Çalışmalar	Edebi Metinlerle Tarih Öğretimi	Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Yayın Etiği
Tarih Felsefesi	Kimlik Sorunu ve Tarih Öğretimi	Öğretim İlke ve Yöntemleri
Osmanlıca Tarih Metinleri I	Tarih Öğretiminin Sorunları	Seminer
Osmanlı Tarihçiliğinin Evrimi	Türk Tarih Tezi Üzerine Düşünceler	Tez Çalışması
On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı Devleti ve Balkanlar	Tarih Bilincinin Evreleri	
Tarih Yazıcılığı ve Metin Çözümleme		
Eğitimin Felsefi ve Tarihi Temelleri		
Batı Yazınında Türkler		
Osmanlı Kaynaklarında Çocuklar (Seçme Metinler)		
Tarih ve Sanat İlişkisi		
Tarihçilikte Son Gelişmeler		
Osmanlıca Tarih Metinleri II		
Propaganda Tarihi		
Türk Eğitim Tarihi Üzerine Seminerler		
Türk Siyasal Düşünceler Tarihi		
Türkiye'de Çocukluğun Tarihi		
Çağdaş Siyasal Düşünceler Tarihi		

Dokuz Eylül Üniversitesi yüksek lisans programında toplam 26 ders bulunmaktadır. Bunlardan 17'sini alan bilgisi, 5'ini alan eğitimi ve kalan 4'ünü yöntem dersleri oluşturmaktadır. Alan bilgisi derslerinin programın çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Tarih yazımı, tarihçilik, düşünce tarihi, eğitimin tarihi

ve sosyal temelleri, Osmanlı Tarihi konularına ilişkin derslerin alan bilgisinde yoğun olarak yer adldığı görülmektedir. Ayrıca çocukluk tarihi, propaganda tarihi gibi post modern içerikli dersler de programda yer bulmuştur. Alan eğitimi derslerine bakıldığında ise tarih öğretiminin sorunları, edebi ürünlerin kullanımı ve tarih bilinci ile erken cumhuriyet dönemi tarih eğitiminin şekillenmesinde etkili olan Türk Tarih Tezi gibi derslerin yer aldığı görülmektedir. Yöntem kısmında ise araştırma ve öğretim yöntemleri ile teze hazırlık sürecini ihtiva eden dersler yer almıştır.

Şekil 7. Yüksek Lisans Programı

Grafikteki yüzdeler oranlara bakıldığında, Dokuz Eylül Üniversitesi yüksek lisans programında %66 gibi bir oranla alan bilgisi kendini göstermektedir. Alan eğitimi %19 oranında yer alırken, yöntem derslerinin oranı ise %15'tir.

Tablo 9. Doktora Programında Yer Alan Dersler

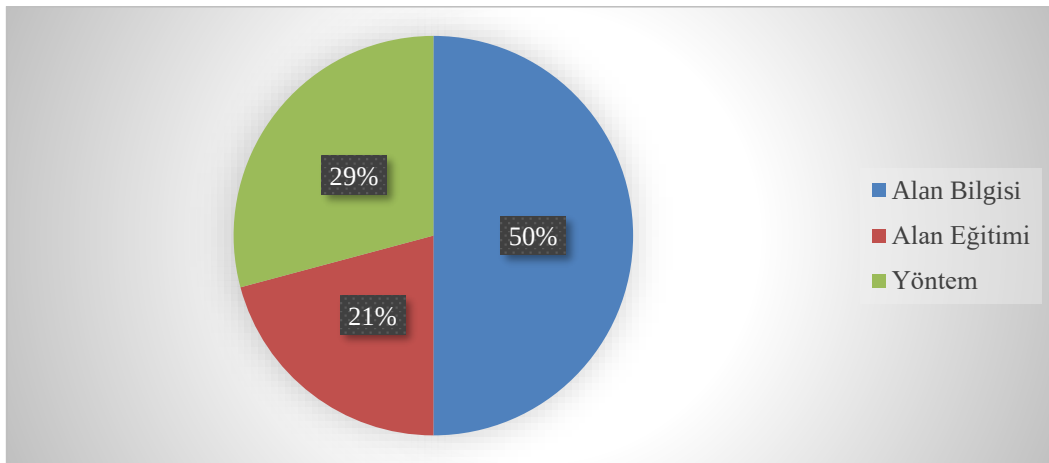
Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Öğrenme Stratejileri ve Becerileri	Tarih Öğretiminde Mitoloji I (Yunan-Roma)	Lisansüstü Öğrenciler İçin Akademik Yazma
Eğitim Çalışmalarını Anlama	Tarih Öğretiminde Mitoloji II (Yakındoğu)	Öğretmen Eğitiminde Eylem Araştırması
Bilim Felsefesi ve Etiği	Tarih Öğretiminde Bölgesel Kaynaklar	Program Geliştirme ve Uygulamaları
XIX.yy'da Tarihçilik	Tarih Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar	Araştırmalarda İstatistiksel Analizler
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	Ders Kitaplarında Tarih Kaynak Analizi ve Öğretimi	Uzmanlık Alanı Dersi
Türk Düşünce Tarihi		Tez Çalışması
Gelişim ve Öğrenme		Seminer

İnsan Hakları Sorunları		
Tarih ve Kamuoyu		
XIX.yy'dan Günümüze Türkiye İktisat Tarihi		
Osmanlı Sosyal Tarihçiliğinin Sorunları		
Yaşam Boyu Gelişim: Okul Uygulamalarına Psikososyal Yansımaları		

Dokuz Eylül Üniversitesi Doktora Programında, 12'si alan bilgisi, 5'i alan eğitimi ve 7'si yöntem olmak üzere toplam 24 ders bulunmaktadır. Burada da alan bilgisi dersleri ilk sırada yer alırken bunu yöntem dersleri ve ardından alan eğitimi dersleri takip etmiştir.

Tabloya bakıldığında, eğitim bilimleri derslerinin alan bilgisi içerisindeki fazlalığı dikkati çekmektedir. Bu derslerin yanı sıra tarih ve tarihçilikle ilgili dersler de bulunmaktadır. Alan eğitime bakıldığında, bölgesel mitoloji konuları dikkati çekmektedir. Bunların yanı sıra kaynaklar ve çağdaş yaklaşımlar gibi dersler de bulunmaktadır. Yöntem kısmına gelindiğinde, tez yazım süreçleriyle ilgili derslerin yanı sıra eylem araştırması dersi gibi uygulamalı dersin varlığı göze çarpmaktadır.

Şekil 8. Doktora Programı

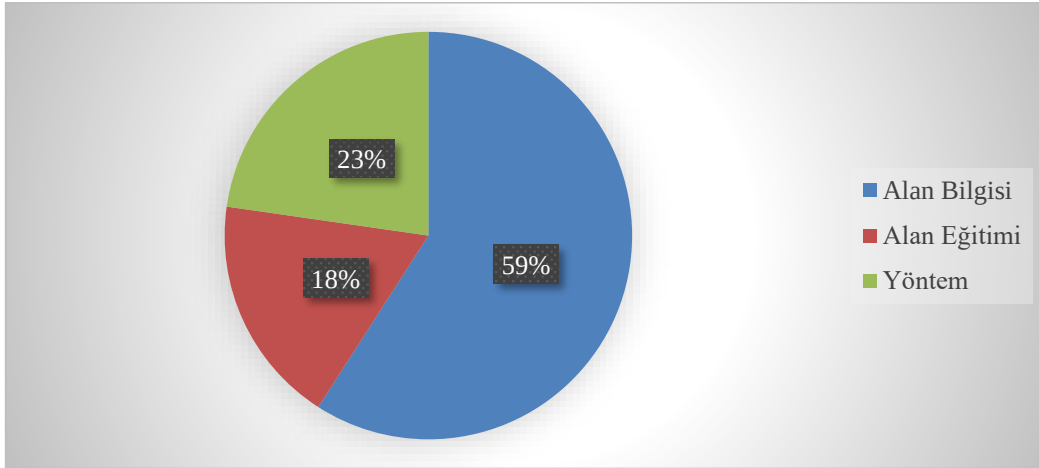
Dokuz Eylül Üniversitesi doktora programında grafikten bakıldığında alan bilgisi dersleri programın %50'sini oluşturmaktadır. Yöntem dersleri %29, alan eğitimi ise %21 gibi bir orana sahiptir.

2.5. Dicle Üniversitesi

Tablo 10. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Osmanlı’da Tarih Yazıcılığı	Kaynak Analizi ve Tarih Öğretimi	Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Yayın Etiği
Osmanlı Belgeleri ve Metin İnceleme I	Orta Öğretim Tarih Programlarının İncelenmesi	Uzmanlık Alan Dersi
Osmanlı Belgeleri ve Metin İnceleme II	Edebi Metinlerle Tarih	Seminer
Türk Yenileşme Tarihi	Kimlik Sorunu ve Tarih Öğretimi	Yüksek Lisans Tez Çalışması I
Osmanlı Sosyo-Ekonomik Tarihi		Yüksek Lisans Tez Çalışması II
XX. Yüzyılda Tarihçilik		
Eğitimde Program Geliştirme I		
Eğitimde Program Geliştirme II		
Osmanlıca I		
Osmanlı Tarihi I		
Osmanlı Yenileşme Tarihi		
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi		
Tarih Metodolojisi ve Kaynak Bilgisi I		

Dicle Üniversitesi tarih öğretmenliği yüksek lisans programına kategorik olarak bakıldığında, 13 alan bilgisi, 4 alan eğitimi ve 5 yöntem olmak üzere toplam 22 ders yer bulunduğu anlaşılmaktadır. Burada da alan bilgisi derslerinin ağırlığı fark edilmektedir. Alan bilgisini yöntem ve alan eğitimi takip etmektedir. Tabloda da görüldüğü üzere alan bilgisi derslerinde siyasi, sosyal ve müessese, dil ve metin açısından Osmanlı Tarihinin ağırlığı anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra eğitim bilimleri bağlamında program geliştirme dersleri yer almıştır. Ayrıca tarihe giriş mahiyetinde tarih metodu dersi programda bulunmaktadır. Alan eğitimi derslerinde ise tarih öğretiminde kaynaklar ve edebi metinler ile ortaöğretim programlarıyla ilgili dersler yer almaktadır. Bunların yanı sıra tarih eğitiminin disiplin dışı amaçları bağlamında kimlik ve tarih öğretimi dersinin programda olduğu görülmektedir. Yöntem kısmında da bir dersin araştırma yöntemlerine ilişkin olduğu diğerlerinin ise yüksek lisans tezine hazırlık ve tez sürecine ilişkin derslerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Şekil 9. Yüksek Lisans Programı

Dicle Üniversitesi tarih Öğretmenliği yüksek lisans programına grafikten hareketle yüzdeler olarak bakıldığında, derslerin %59'unun alan bilgisi, %23'ünün yöntem, %18'inin ise alan eğitiminden oluştuğu görülmektedir.

2.6. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi tarih öğretmenliği yüksek lisans programında toplam 24 ders yer almaktadır. Bu derslerin 15'i alan bilgisi, 4'ü alan eğitimi ve 5'i yöntemden oluşmaktadır. Burada da alan bilgisinin programdaki ağırlığı göze çarpmaktadır.

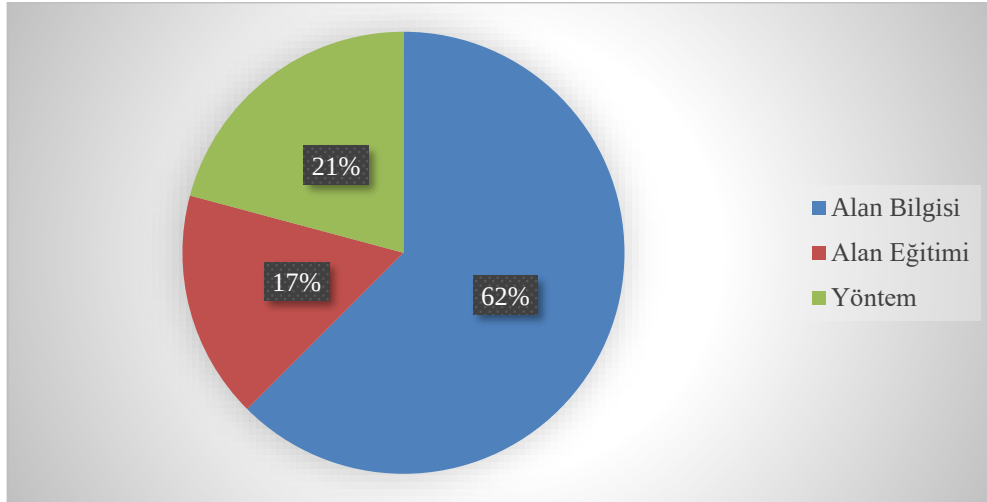
Tablo 11. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Osmanlıca Okuma-Yazma	Avrupa Birliği Tarih Öğretim Programlarının İncelenmesi	Tarih Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemleri
Tarih Felsefesi	Tarih Öğretiminde Arşiv Vesikalarının Değerlendirilmesi	Araştırma ve Yayın Etiği
Türk Eğitim Tarihi	Tarih Öğretiminde Osmanlı Ekonomisinin Önemi	Seminer
Siyasal Düşünceler Tarihi	Tarih Öğretiminin Sorunları	Tez Çalışması
Osmanlı Toplum Yapısında Modernleşme		Uzmanlık Alan Dersi
Yakınçağ Türk Düşünce Tarihi		
Cumhuriyet Sonrası Türkiye'de Eğitim Anlayışı		
Türkiye Cumhuriyeti Dış Politika Tarihi		
Modern Ortadoğu Tarihi		
Osmanlı'dan Cumhuriyete Türk Hukuk Sistemi ve İşleyişi		

Osmanlı Arşiv Belgelerini Okuma ve Değerlendirme		
Türk Yenileşme Tarihi		
Avrupa Tarihi		
19. Yüzyılda Balkanlarda Milliyetçilik Hareketleri		
Ortadoğu Tarihi		

Alan bilgisi derslerine tablodan hareketle bakıldığında, Osmanlı düşünce ve toplumsal tarihi, Osmanlı Türkçesi, Türk eğitim tarihi, Osmanlı’dan Cumhuriyete hukuk sistemi gibi derslerin yoğun olarak yer aldığı görülmektedir. Bunların yanı sıra Ortadoğu, Avrupa ve Balkanlar tarihi gibi bölgesel ve coğrafi tarih konularının da bulunması dikkati çekmektedir. Alan eğitimi derslerinde ise tarih öğretiminde doküman temelli olarak arşiv vesikaları dersi, Osmanlı Tarihi bağlamında ekonomi konularına ilişkin bir ders ile tarih öğretiminin sorunları yer almaktadır. Burada dikkati çeken bir ders ise uluslararası bağlamda Avrupa Birliği Tarih Öğretim Programlarıdır. Yöntem kısmında ise araştırma yöntemleri ile teze hazırlık ve tez sürecine ilişkin derslerin yer aldığı görülmektedir.

Şekil 10. Yüksek Lisans Programı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yüksek lisans programına yüzdeler olarak bakıldığında alan bilgisinin %62 ile başı çektiği görülür. Alan bilgisini %21 ile yöntem dersleri ve %17 ile alan eğitimi dersleri takip etmektedir.

2.7. Necmettin Erbakan Üniversitesi

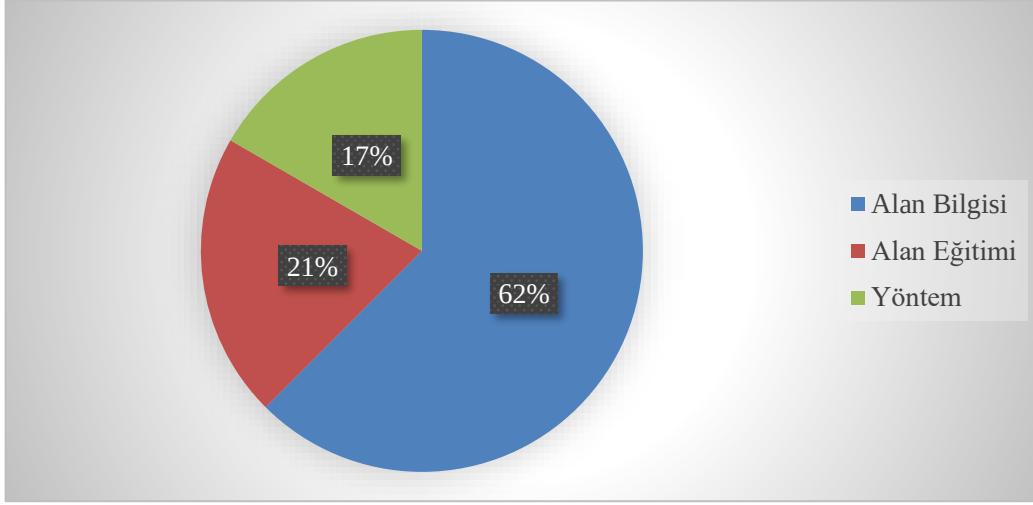
Necmettin Erbakan Üniversitesi yüksek lisans programında 24 dersin yer aldığı görülmektedir. Bu derslerden 15’ini alan bilgisi, 5’ini alan eğitimi ve kalan 4’ünü ise yöntem dersleri oluşturur. Burada da alan bilgisinin ağırlığı göze çarpmaktadır.

Tablo 12. Yüksek Lisans Programında Yer Alan Dersler

Alan Bilgisi	Alan Eğitimi	Yöntem
Eğitimde Tarih Coğrafya ve Ortaçağ Tarihi Coğrafyası	Bilgisayar Destekli Tarih Öğretimi	Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Yayın Etiği
Osmanlı Eğitim Tarihi Metinlerinin Tahlili	Osmanlılarda ve Türkiye Cumhuriyetinde Tarih Eğitimi I	Seminer
Osmanlı Klasik Çağında Gündelik Hayat ve Eğitim	Osmanlılarda ve Türkiye Cumhuriyetinde Tarih Eğitimi II	Uzmanlık Alan
Osmanlılarda Modernleşme Döneminde Eğitim Sistemi I	Tarih Öğretimi Stratejileri I	Tez
Tarih Felsefesi	Tarih Öğretimi Stratejileri II	
Türkiye Cumhuriyeti Eğitim ve Kültür Politikası I		
Eğitimin Tarihi Temelleri		
Ortaçağ Avrupa'sında Eğitim		
Ortaçağ İslam Dünyasında Eğitim		
Osmanlı Eğitim Tarihi Metinlerinin Tahlili		
Osmanlı Klasik Çağında Sosyal Hayat ve Eğitim		
Osmanlı Sosyo-Ekonomik Tarihi		
Osmanlılarda Modernleşme Döneminde Eğitim Sistemi II		
Selçuklularda Kültür, Medeniyet ve Eğitim		
Türkiye Cumhuriyeti Eğitim ve Kültür Politikası II		

Alan bilgisi dersleri incelendiğinde, Osmanlı Tarihi ağırlıklı olmak üzere Cumhuriyet Tarihi, eğitim tarihi konularına ilişkin derslerin yoğunluğu görülmektedir. Ayrıca alan bilgisi derslerinde ortaçağ tarihi konularına ilişkin 4 dersin bulunduğu dikkati çekmektedir. Alan eğitiminde ise tarih eğitiminin tarihi gelişimi bağlamında Osmanlıdan Cumhuriyete tarih eğitimine ilişkin dersler, tarih öğrenme öğretme stratejilerine ilişkin dersler ile teknoloji odaklı bilgisayar destekli tarih öğretimi dersinin bulunduğu fark edilmektedir. Yöntem kısmı ise bilimsel araştırma yöntemleri ile öncesi ve sonrası süreciyle teze ilişkin derslerden oluşmuştur.

Şekil 11. Yüksek Lisans Programı

Necmettin Erbakan Üniversitesi yüksek lisans programı grafikten hareketle ele alındığında, derslerin %62’sinin alan bilgisi, %21’inin alan eğitimi ve kalan %17’sinin ise yöntem derslerine ilişkin olduğu görülmektedir.

3. Sonuç ve Tartışma

Türkiye’de tarih öğretmenliği lisansüstü eğitimi 7 üniversitede verilmektedir. Bunlardan 4’ünde yüksek lisans ve doktora, 3’ünde ise sadece yüksek lisans eğitimi yapılmaktadır. Bu üniversitelerdeki lisansüstü programlar, alan bilgisi, alan eğitimi ve yöntem olmak üzere üç kategoride toplandığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Yüksek lisans programına sahip üniversitelerin müfredatına bakıldığında, alan bilgisi kategorisinde en fazla dersin üç üniversitede toplandığı görülür. Bunlar, Dokuz Eylül, Van Yüzüncü Yıl ve Necmettin Erbakan Üniversiteleridir. Bu üniversiteleri hemen ardından Marmara ve Dicle Üniversiteleri takip etmektedir. Alan bilgisinde en az dersin ise Atatürk Üniversitesinde olduğu görülmektedir. Alan eğitimi kategorisine gelindiğinde, Gazi Üniversitesi ilk sırayı yer almış, onu Marmara Üniversitesi takip etmiştir. En az alan eğitimi dersinin ise Atatürk Üniversitesinde olduğu görülmektedir. Bunda, havuzdaki ders sayısının diğer üniversitelere göre az oluşu muhtemeldir. Yöntem kısmına gelindiğinde ise en fazla dersin Gazi Üniversitesinde bulunduğu görülmektedir. Ardından diğer üniversitelere bakıldığında birbiriyle aynı sayıda yöntem dersinin programlarında yer aldığı dikkati çekmektedir. Bu anlamda, Dicle ve Van Yüzüncü Yıl Üniversiteleri beşer ders ile ikinci sırada yer almaktadır. Bunları dörder ders ile Marmara, Atatürk, Dokuz Eylül ve Necmettin Erbakan Üniversiteleri takip etmektedir.

Tarih öğretmenliği doktora programı bulunan üniversiteler incelendiğinde, alan bilgisi kategorisinde Atatürk Üniversitesi ilk sırada yer alır. Bu üniversiteyi, aynı ders sayısında Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri takip etmektedir. Gazi Üniversitesinin, en az sayıda alan bilgisi dersine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Alan eğitime bakıldığında ise Gazi Üniversitesi ilk sırada yer almıştır. Onu ardından Marmara Üniversitesi takip etmektedir. Alan eğitimi kategorisinde en az sayıda dersin Atatürk Üniversitesinde olduğu görülmektedir. Yöntem kısmı ele alındığında, Atatürk ve Dokuz Eylül Üniversiteleri ilk sırada yer almaktadır. Marmara Üniversitesinde ise en az sayıda yöntem dersinin bulunduğu görülmektedir.

Türkiye’deki tarih öğretmenliği yüksek lisans ve doktora programlarındaki derslere bakıldığında, alan bilgisi derslerinin Osmanlı Tarihi ağırlıklı olduğu, ardından Türk Eğitim Tarihi ve Eğitimin Tarihi Sosyal ve Felsefi Temelleri derslerinin geldiği görülmektedir. Bunların yanı sıra bazı üniversitelerde eğitim bilimi derslerinin yer aldığı fark edilmektedir. Yine bazı üniversitelerin programlarında da tarihçilik, tarih yazımı ve tarihe ilişkin multidisipliner dersler yer almıştır. Ayrıca post modern tarih anlatısına ilişkin derslerin yer aldığı programlar da bulunmaktadır. Alan eğitimi incelediğinde derslerin, ders kitapları, Osmanlı Tarihi konuları, tarih öğrenme ve öğretme yaklaşımları, doküman temelli tarih öğretimi, tarih öğretiminin sorunları, ortaöğretim programları, tarih öğretimi ve kimlik gibi derslere yoğunlaştığı görülmektedir. Bunların yanı sıra küresel ve post modern anlatıya ilişkin derslerin de yer aldığı fark edilmektedir. Yöntem kısmına gelindiğinde ise öncesi ve sonrasıyla tez yazım sürecine ilişkin derslerin başı çektiği net olarak anlaşılmaktadır. Özellikle seminer, tez çalışması, uzmanlık alan dersi gibi dersler yoğun olarak programlarda yer almıştır. Bunların ardından ise bilimsel araştırma yöntemleri ile nicel ve nitel araştırma yöntemleri dersleri gelmiştir.

Tüm bunlar bir arada değerlendirildiğinde, tarih öğretmenliği lisansüstü programlarının mevcut durumunun aynı zamanda tarih eğitiminin mevcut durumu, yönelimi ve geleceği hakkında ipuçları verdiği görülmektedir. Bu ipuçlarına bakıldığında, programların çoğunda ağırlığın alan bilgisi dersleri ve özellikle

Osmanlı Tarihi odaklı olduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye’deki lisansüstü tarih eğitimi programlarının içerik ve konu temelli olduğunu ortaya koymaktadır. Yine, bu programlardan mezun olacak tarih eğitimcilerinin tarihsel arka planlarının güçlü olarak yetişecekleri hakkında fikir vermektedir. Bazı programlarda yer alan demokrasi, feminist tarih yazımı, kimlik konulu dersler, tarih eğitiminde klasik anlatının dışına çıkılarak modern ve postmodern yaklaşımların da benimsendiğini işaret etmektedir. Teknoloji konulu dersler de tarih eğitiminde dijitalleşmeye ve tarih eğitiminin yenilikçi öğretim teknolojileriyle entegrasyonuna katkıda bulunacağını göstermektedir.

Neticede bu programlardan hareketle, ilgili üniversitelerin kendi iç dinamikleri, kadroları, tarih eğitimine bakış açıları hakkında da bilgi edinilebilmektedir. Bu üniversitelerin Türkiye’de mevcut tarih öğretmenliği lisans programına sahip olduklarını da dikkate almak gerekir. Bu bakımdan araştırmadaki bulgular, tarih eğitimi hakkında yapılacak akademik çalışmalar, yazılacak lisansüstü tezlerin yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığıyla birlikte gerçekleştirilecek müfredat ve ders kitapları gibi çalışmaların yönelimi ve geleceği hakkında da fikir vermektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Makalenin hazırlanmasında bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun hareket edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ata, B. (2009). Selim Sabit Efendi’nin okul tarihi inşası. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 377–392.
- Copeaux, E. (2006). *Tarih ders kitaplarında (1931-1993) Türk tarih tezinden Türk İslam sentezine*. İletişim Yayınları.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi.
- Demircioğlu, İ. H. (2008). Türkiye’de tarih eğitiminin tarihi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6(12), 431–450.
- Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Nobel Yayınları.
- Gök, N. (2020). *Marmara Üniversitesi tarih öğretmenliği programı lisansüstü eğitim süreçlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Karabağ, G. (2017). *Akademik tarih eğitiminde öncü: Mustafa Safran*. A. Şimşek (Ed.), *Türkiye’de tarih eğitimi içinde* (ss. 15–30). Pegem Akademi.
- Köstüklü, N. (2013). *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi araştırmaları I*. Çizgi Kitabevi.
- Oruç, Ş. (2017). *II. Meşrutiyet döneminde tarih öğretimi*. A. Şimşek (Ed.), *Türkiye’de tarih eğitimi içinde*. Pegem Akademi.

- Öztürk, C. (2005). *İlk ve orta öğretim kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri*. M. Saray & H. Tosun (Haz.), İlk ve orta öğretim kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri içinde. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Pamuk, A. ve Muç, K. (2016). Tarih eğitimcisi olarak Salih Özbaran. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 24–43.
- Pamuk, A. ve Pamuk, İ. (2017). *Çok yönlü bir bilim insanı: İlhan Tekeli*. A. Şimşek (Ed.), Türkiye’de tarih eğitimi içinde. Pegem Akademi.
- Şimşek, A. (2013). *Geçen yüzyılda Türkiye’de tarih dersleri*. C. Bayram, K. Özçetin & A. Vurgun (Ed.), Avrasya’da Türk dili ve tarihi eğitimi sempozyum bildirileri içinde. Türk Ocakları İstanbul Şubesi Yayınları.
- Ulusoy, K. (2017). *Akademik bir faaliyet alanı olarak üniversitelerde tarih eğitimi*. A. Şimşek (Ed.), Türkiye’de tarih eğitimi içinde. Pegem Akademi.
- Vurgun, A. (2016). *Milli tarih nedir?* Yeni İnsan Yayınevi.
- Vurgun, A. (2020). Tarih eğitiminin tarihinden bir kesit: 20. yüzyılın başlarında (1898-1904) Osmanlı devlet okullarında tarih dersinin yeri. *Turkish History Education Journal*, 9(2), 604–627.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Atatürk Üniversitesi Öğrenci Bilgi Sistemi. (t.y.). <https://obs.atauni.edu.tr>
- Dicle Üniversitesi Öğrenci Bilgi Sistemi. (t.y.). <https://obs.dicle.edu.tr>
- Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi. (t.y.). <https://bef.deu.edu.tr>
- Gazi Üniversitesi Öğrenci Bilgi Sistemi. (t.y.). <https://obs.gazi.edu.tr>
- Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (t.y.). <https://ebe.marmara.edu.tr>
- Necmettin Erbakan Üniversitesi Bilgi Paketi. (t.y.). <https://bilgipaketi.erbakan.edu.tr>
- Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu. (t.y.). <https://ishe.org.tr/tr>
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilgi Paketi. (t.y.). <https://bilgipaketi.yyu.edu.tr>